

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
МУКАЧІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

Предметна (циклова) комісія викладачів педагогіки, психології, методик
дошкільного виховання та фізичної культури

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступниця директора з навчальної роботи
Олена МІШКУЛИНЕЦЬ

«*Олена*» серпень 2025 року

ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВКЗ.1 ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Підготовки фахового молодшого бакалавра
(назва освітньо-професійного ступеня)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 012 Дошкільна освіта
(шифр і назва спеціальності)

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Відокремлений структурний підрозділ «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету»

Навчальна програма з дисципліни «Основи педагогічної майстерності» для здобувачів освіти

з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

за спеціальністю 012 Дошкільна освіта

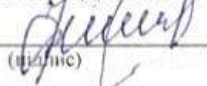
Розробник (укладач) програми:

Наталія КЕРТИС, викладач педагогіки та окремих методик дошкільного виховання, спеціаліст «вищої категорії», «викладач-методист», старший викладач

Програму схвалено на засіданні предметної (циклової) комісії викладачів педагогіки, психології, методик дошкільного виховання та фізичної культури

Протокол № 1 від «25» серпня 2025 року

Голова предметної (циклової) комісії

(підпис) (Яна ФЕНЬОВ)
(ім'я та прізвище)

Програму обговорено та рекомендовано до затвердження методичною радою ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету»

Протокол № 1 від «25» серпня 2025 року

Голова методичної ради

(підпис) (Тетяна ІСАК)
(ім'я та прізвище)

1. ВСТУП

Робоча навчальна програма є нормативним документом закладу фахової передвищої освіти, призначена для спеціальності 012 Дошкільна освіта, спрямована на виконання вимог Закону України «Про освіту», «Закону про вищу освіту», «Закону про фахову передвищу освіту», складена відповідно до вимог, які ставляться до змісту педагогічної психології як науки і навчальної, дисципліни.

Вивчення навчальної дисципліни «Основи педагогічної майстерності» спрямоване на узагальнення і синтез педагогічних знань і практичних умінь здобувачів освіти, формування готовності творчо використовувати їх при розв'язанні різноманітних завдань професійної діяльності, на ознайомлення з методикою вивчення, узагальнення та впровадження передового педагогічного досвіду.

Особливостями програми є формування у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти професійної компетентності, умінь та навичок на основі практичних методів навчання; засвоєння елементів техніки професійної діяльності, що сприяють становленню педагогічної майстерності; формування практичних вмінь та навичок щодо вивчення, узагальнення, впровадження та поширення передового педагогічного досвіду.

Зміст курсу розкриває сутність педагогічної майстерності педагога-дошкільника як комплексу властивостей особистості та шляхи її формування; розкриває культуру педагогічного мислення, культуру спілкування з вихованцями: сприяє оволодінню здобувачами освіти прийомами тренінгу психофізичного самопочуття і педагогічного тренінгу, що передбачає моделювання різних ситуацій; стимулює студентів до професійного самовдосконалення і творчого пошуку, а також розкриває педагогічні здібності, допомагає усвідомити і оцінити себе, в ролі вихователя, визначити ступінь готовності до педагогічної діяльності.

Даний курс забезпечує формування у здобувачів вмінь аналізувати та оцінювати досвід роботи у відповідності з критеріями, визначати актуальність

теми, новизну, результативність, відповідність сучасним досягненням психології та педагогіки, складати орієнтовний план вивчення досвіду; намічати форми та методи безпосереднього його вивчення; використовувати різні форми його узагальнення, поширення та використання.

Освітній компонент «Основи педагогічної майстерності» тісно пов'язаний з курсами психолого-педагогічного блоку, методиками дошкільної освіти, філософією, соціологією.

Мета курсу: формування у майбутніх вихователів потреб професійно розвиватися, саморозвиватися і самовдосконалюватися; максимально повно проявляти свій індивідуальний потенціал, творчо його самореалізовувати у професійній діяльності з метою забезпечення високого кінцевого результату в аспекті створення аналогічних умов для прояву індивідуальності дітей, їхньої самореалізації в освітній діяльності; сприяти формуванню у студентів інтересу до інновацій в педагогічному процесі і бажання використовувати їх в майбутній діяльності, спонукати до пошуку найбільш ефективних методів виховання і розвитку дітей дошкільного віку.

Завдання курсу:

- формувати нову генерацію вчителів початкової школи, збагачених глибокими фундаментальними і спеціальними знаннями, здатними до самодостатнього розвитку своєї особистості, індивідуальності, творчого потенціалу, інноваційної діяльності, професійної майстерності;
- формувати систему професійно-ціннісних орієнтацій особистості майбутніх учителів, в якій домінують роль відіграватимуть гуманістична спрямованість діяльності педагога і його соціальна відповідальність;
- розвиток уявлення про педагогічну діяльність, створення умови для формування у майбутніх вчителів гуманної позиції розуміння мети, завдань педагогічної діяльності;
- розвивати культуру мислення, почуттів, поведінки особистості майбутнього вчителя, професійно-значущі якості, які дають підставу говорити про професійну культуру педагога як сукупність майстерності та багатства

внутрішнього світу;

- навчити студентів співвідносити ідеали педагогічної діяльності з рівнем власної готовності до цієї діяльності;
- допомогти студентам виробити свій індивідуальний стиль педагогічної діяльності на основі індивідуальних особливостей;
- навчити майбутніх педагогів управляти педагогічними ситуаціями та розв'язувати педагогічні задачі;
- навчити керувати власним психічним станом і регулювати самопочуття;
- сформувати у студентів потребу постійної самоосвіти та самовдосконалення у педагогічній діяльності.

В результаті вивчення курсу студенти повинні

знати:

- особливості педагогічної діяльності в умовах відродження національної системи освіти в Україні;
- структурні компоненти і характерні риси педагогічної професійної творчості;
- джерела педагогічної творчості і шляхи її удосконалення;
- особливості етики вихователя закладу дошкільної освіти;
- функції педагогічного мовлення та вимоги до мовленнєвої діяльності вихователя;
- структурні компоненти педагогічної техніки;
- функції, стилі, основні закономірності спілкування;
- складові професіограми вихователя закладу дошкільної освіти;
- методи самовиховання;
- складові педагогічної та мовленнєвої культури;

вміти:

- застосовувати у практичній діяльності провідні положення державних та нормативних документів стосовно дошкільної освіти;
- педагогічно мислити, застосовувати суб'єкт-суб'єктну форму взаємодії;

- застосовувати складові педагогічної техніки у професійній діяльності;
- володіти різними формами спілкування, виступати перед аудиторією, вести діалог, монолог;
- використовувати передовий педагогічний досвід;
- оцінювати власний рівень професійної підготовки;
- прогнозувати результати своєї діяльності.

Вивчення навчальної дисципліни спрямоване на формування професійних компетентностей майбутніх педагогів, до складу яких входять:

ІК1. Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій та фахових методик дошкільної освіти та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль за іншими особами у визначених ситуаціях.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

СК1. Здатність до формування наскрізних умінь у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку: виявляти творчість та ініціативність, керувати емоціями, висловлювати та обґрунтовувати власну думку, критично мислити, ухвалювати рішення, розв'язувати проблеми та співпрацювати в колективі.

СК8. Здатність до навчання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

СК14. Здатність до саморозвитку та самореалізації з використанням перспективного педагогічного досвіду, освітніх інновацій у професійній діяльності.

СК15. Здатність до комунікативної взаємодії з учасниками освітнього процесу.

РН3. Встановлювати зв'язок між процесом розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку відповідно до їхніх вікових особливостей.

РН7. Передбачати та оцінювати результати власної діяльності з урахуванням закономірностей освітнього процесу закладу дошкільної освіти.

РН8. Визначати концептуальні засади, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН12. Здійснювати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітнього процесу закладу дошкільної освіти на засадах етики професійного спілкування та оцінювати результативність педагогічної взаємодії.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи педагогічної діяльності та професійної майстерності вихователя ЗДО

Тема 1. Предмет і завдання курсу «Основи педагогічної майстерності». Професійний портрет сучасного вихователя закладу дошкільної освіти.

Сутність «педагогічної майстерності» та її елементи: гуманістична , спрямованість діяльності вихователя, професійна компетентність, педагогічні здібності та педагогічна техніка. Професіограма вихователя дошкільного закладу, аналіз основних компонентів. Характеристика професійних функцій та типових завдань діяльності педагога закладу дошкільної освіти.

Тема 2. Психолого-педагогічні вимоги до особистості сучасного вихователя. Роль вихователя у формуванні особистості дошкільника.

Роль вихователя у формуванні особистості дошкільника. Характеристика професійних функцій вихователя. Психолого-педагогічні вимоги до особистості сучасного вихователя. Творчий характер педагогічної діяльності. Професіоналізм і педагогічна майстерність вихователя закладу дошкільної освіти: сутність взаємозв'язку.

Тема 3. Структура педагогічної майстерності вихователя закладу дошкільної освіти.

Структура педагогічної майстерності вихователя закладу дошкільної освіти, її елементи: гуманістична спрямованість діяльності вихователя ЗДО, професійна компетентність, педагогічні здібності та педагогічна техніка.

Тема 4. Витоки професійної майстерності педагога закладу дошкільної освіти.

Роль особистісної мотивації у виборі й опануванні професії. Фактори, що суттєво впливають на становлення педагогічної майстерності вихователя ЗДО. Професіоналізм і педагогічна майстерність у досвіді педагогічної діяльності та теоретичній спадщині А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинського,

Ш. О. Амонашвілі.

Тема 5. Педагогічна майстерність у професійній діяльності вихователя.

Суспільна значущість професії вихователя. Роль творчості та професіоналізму педагога в організації навчально-виховного процесу. Професійна педагогічна діяльність. Психолого-педагогічні вимоги до особистості сучасного вихователя.

Тема 6. Педагогічні ситуації та педагогічні задачі в діяльності вихователя.

Педагогічні ситуації та педагогічні задачі в діяльності вихователя закладу дошкільної освіти. Специфіка розв'язання педагогічних задач. Позиції педагога-майстра й педагога-початківця у розв'язанні педагогічних задач.

Тема 7. Майстерність вихователя у розв'язанні педагогічних ситуацій та задач.

Трансформація педагогічної ситуації в педагогічну задачу. Процес вирішення педагогічних задач. Позиції педагога-майстра й педагога-початківця у розв'язанні педагогічних задач.

Змістовий модуль 2. Педагогічна техніка вихователя закладу дошкільної освіти

Тема 8. Педагогічна техніка вихователя, її структура та особливості. Естетично-виразний зовнішній вигляд вихователя ЗДО.

Визначення педагогічної техніки вихователя. Педагогічна техніка як сукупність професійних умінь вихователя ЗДО. Структура педагогічної техніки та її особливості. Внутрішня і зовнішня техніки вихователя.

Зовнішній вигляд вихователя ЗДО. Уміння створювати естетично-виразний і привабливий зовнішній вигляд.

Тема 9. Культура зовнішнього вигляду вихователя. Вправи на корекцію ходи, поз, жестів, мімічної та пантомімічної виразності.

Відповідність одягу професійній діяльності. Доглянутість загального вигляду (гігієна, руки, постава). Відповідність стилю образу вихователя (доброта,

відкритість, охайність).Вправи на формування правильної постави (ходьба з книгою на голові).Вправи перед дзеркалом для формування відкритих і природних поз. Використання жестів, що підсилюють мовлення, а не замінюють його.

Тема 10. Уміння невербальної взаємодії вихователя. Засоби невербального спілкування.

Уміння невербальної взаємодії вихователя - мімічна та пантомімічна виразність. Емоційна виразність як зовнішній або внутрішній вияв емоційних переживань виховательки ЗДО.

Тема 11. Поняття психотехніки вихователя. Складові психотехніки. Методи психофізичної саморегуляції.

Поняття психотехніки вихователя ЗДО. Уміння психотехніки вихователя. Складові психотехніки. Методи психофізичної саморегуляції. Психогімнастика як засіб збереження психічного здоров'я виховательки ЗДО.

Тема 12. Техніка мовлення, її компоненти. Комунікативні якості мовлення вихователя ЗДО.

Уміння вербальної взаємодії як складова педагогічної техніки, техніка , мовлення, її елементи та структурні компоненти. Комунікативні якості мовлення вихователя ЗДО.

Тема 13. Майстерність вихователя в управлінні собою, основи техніки саморегуляції.

Проблема педагогічної техніки у підготовці педагога, аналіз теоретичних засад і практичної реалізації у вітчизняній і зарубіжній педагогіці. Педагогічна техніка як комплекс загальних педагогічних умінь. Залежність ефективності професійної діяльності вихователя від рівня розвитку його педагогічної техніки.

Змістовий модуль 3. Майстерність педагогічного спілкування вихователя закладу дошкільної освіти

Тема 14. Функції педагогічного спілкування, його структура. Стили педагогічного спілкування.

Поняття педагогічного спілкування, його функції та структура. Професійне та непрофесійне педагогічне спілкування. Стили спілкування, керівництва та взаємодії вихователя з дітьми дошкільного віку, їх характеристика. Особливості різних стилів спілкування вихователя з вихованцями. Майстерність вихователя ЗДО в організації педагогічного спілкування.

Тема 15. Педагогічний такт. Типи вихователів. Умови ефективного педагогічного спілкування.

Педагогічний такт, умови оволодіння педагогічним тактом. Способи ефективного педагогічного спілкування. Професійна етика педагога. Конфлікти в педагогічній діяльності. Шляхи їх розв'язання та способи запобігання.

Тема 16. Основні поняття класичної риторики. Види і жанри красномовства. Структурні компоненти промови.

Риторична культура вихователя ЗДО. Основні поняття класичної риторики. Види і жанри красномовства. Структурні компоненти промови та етапи її підготовки. Використання мультимедійної презентації під час виголошення промови. Закони риторики та їх урахування вихователем ЗДО при підготовці промов для батьківських зборів, методичних заходів, семінарів, конференцій.

Тема 17. Елементи театральної педагогіки в професійній діяльності вихователя ЗДО.

Педагогічна та акторська діяльність - спільне й відмінне у професійній діяльності актора і вихователя, сутність взаємозв'язку. Елементи театральної педагогіки у професійній діяльності вихователя ЗДО. Місце і роль лялькового театру в освітньому процесі дошкільного закладу. Загальна характеристика лялькового театру, його види. Закони лялькового театру. Організація і показ лялькових вистав у ЗДО.

Тема 18. Педагогічна та акторська діяльність вихователя, сутність взаємозв'язку.

Спільне та відмінне між педагогічною та акторською діяльністю: використання виражальних засобів: мови, інтонації, міміки, жестів, пантоміміки, необхідність управління увагою та емоційним станом аудиторії (дітей або глядачів). Актор грає роль, втілює художній образ. Вихователь – не грає, а виступає як особистість, приклад для дітей. Значення акторських умінь для вихователя.

Змістовий модуль 4. Майстерність вихователя в організації освітнього процесу в ЗДО

Тема 19. Педагогічний вплив. Класифікація методів виховання. Умови ефективного використання вихователем методів педагогічного впливу.

Поняття «педагогічний вплив» і «педагогічна взаємодія», сутність і змістовна характеристика. Класифікація методів виховання (педагогічного впливу) у професійній діяльності вихователя ЗДО. Умови ефективного використання вихователем методів педагогічного впливу.

Тема 20. Педагогічна творчість та інноваційна педагогічна діяльність вихователя ЗДО.

Педагогічна творчість: сутність та специфіка прояву у професійній діяльності вихователя. Творчість вихователя та її вплив на виховання творчої особистості дошкільника. Розвиток творчих здібностей вихователя.

Педагогічні інновації. Зв'язок педагогічної творчості з інноваційною педагогічною діяльністю вихователя.

Тема 21. Розвиток творчих здібностей вихователя. Розробити рекомендації для вихователів щодо застосування методів педагогічного впливу.

Значення творчості у професії вихователя. Основні творчі здібності вихователя. Шляхи розвитку творчих здібностей. Результати розвитку творчості.

Тема 22. Етика взаємин вихователя і батьків вихованців. Умови педагогічного співробітництва. Конфлікти в діяльності педагога закладу

дошкільної освіти і шляхи їх розв'язання.

Поняття педагогічної культури. Взаємозв'язок педагогічної культури і педагогічної майстерності вихователя. Професійна етика вихователя у системі "відносин: вихователь - дитина, вихователь - дитячий колектив, вихователь - батьки, вихователь - колеги-педагоги, вихователь - керівник ЗДО. Конфлікти в діяльності вихователя ЗДО. Спілкування у конфліктних ситуаціях, способи їх розв'язання.

Тема 23. Методи педагогічного впливу в освітньому процесі ЗДО.

Взаємозв'язок педагогічної культури та професійної майстерності педагога закладу дошкільної освіти.

Педагогічний вплив у закладах дошкільної освіти (ЗДО) здійснюється через системне застосування методів, що спрямовані на розвиток, виховання та навчання дітей. Ефективність кожного методу.

Змістовий модуль 5. Самовдосконалення вихователя ЗДО

Тема 24. Сутність і структура процесу самовдосконалення майбутнього вихователя. Характеристика засобів самовдосконалення.

Сутність і структура процесу особистісного та професійно-педагогічного самовдосконалення майбутнього педагога як необхідна умова педагогічної творчості. Засоби самовдосконалення: самовиховання, самоосвіта, самоактуалізація. Роль самовиховання у професійному становленні особистості учителя початкових класів. Самоменеджмент вихователя ЗДО. Індивідуальна траєкторія професійного розвитку. Тайм-менеджмент та його роль у самовдосконаленні педагога. Портфоліо вихователя як засіб фіксування, накопичення й оцінки особистих досягнень.

Тема 25. Етапи, методи та прийоми самовдосконалення. Інтерактивні освітні технології у професійній діяльності вихователя.

Етапи, методи та прийоми самовдосконалення. Сутність та етапи інноваційної діяльності вихователя. Інтерактивні технології навчання у професійній діяльності вихователя. Характеристика інтерактивних методів навчання. Вивчення досвіду передових вихователів - шлях до педагогічної

майстерності. Передовий педагогічний досвід як результат творчої праці педагога.

Тема 26. Індивідуальна траєкторія професійного розвитку вихователя ЗДО.

Етапи індивідуальної траєкторії професійного розвитку вихователя закладу дошкільної освіти.

3. Рекомендована література

Базова

1. Бартків О. С. Педагогічна майстерність [Електронний ресурс] : навч.-метод. посіб. / О. С. Бартків, І. М. Мельник. – Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. – 198 с.
2. Васянович Г. П. Педагогічна етика : навч. посіб. / Г. П. Васянович. – Київ : Академвидав, 2011. – 256 с.
3. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. / Н. П. Волкова. – Київ : Академія, 2006. – 256 с.
4. Загородня Л. П. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу : навч. посіб. / Л. П. Загородня, С. А. Тітаренко. - Суми : Університетська книга, 2010. – 319 с.
5. Мачинська Н. Основи педагогічної майстерності (для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта») [Електронний ресурс] : навч.-метод. посіб. / Наталія Мачинська, Анна Федорович, Наталія Яремчук. - Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. – 286 с.
6. Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за ред. І. А. Зязюна. - Київ : Вища школа, 2004. - 422 с.
7. Пихтіна Н. П. Педагогічна творчість [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Н. П. Пихтіна. - Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2012. – 175 с.
8. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості [Електронний ресурс] : підручник / С. О. Сисоєва. - Київ : Міленіум, 2006. – 344 с.
9. Я вчуся бути вихователем: професійні поради / упоряд. Т. Вороніна. – Київ : Шкільний світ, 2010. – 128 с.

Допоміжна

1. Бабіч Л.В. Основи педагогічної майстерності: Навчальний посібник для студентів педагогічних університетів / Л.В. Бабіч, Г.М. Кондратенко. - Херсон: Айлант. 2002. -81 с.
2. Бутенко Н.Ю. Комунікативна майстерність викладача: Навч. посібн. / Н.Ю.

Бутенко. - К.: КНЕУ, 2005. - 336 с.

3. Віаніс-Трофименко К.Б. Підвищення професійної компетентності педагога / К.Б. Віаніс-Трофименко, Г.В. Лісовенко. - Х.: Основа, 2007. - 176 с.

4. Вільчковський Е.С. Теорія і методика виховання дітей дошкільного віку: навч. посібник для студентів дошкільних факультетів вищих педагогічних навчальних закладів / Е.С. Вільчковський, О.І. Курок. - 2-е вид., переробл. та доповн. - Суми: Універс. кн., 2013. - 428 с.

5. Волкова Н.П. Педагогічні комунікації: Навчальний посібник / Н.П. Волкова. - Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2002. - 92 с.

ова. - К.: ВЦ «Академія», 2006. - 256 с.

6. Голік О.Б. Педагогічна майстерність: організаційно-управлінський аспект: Навчальний посібник / О.Б. Голік. - Донецьк: вид-во «Ноулідж» (донецьке відділення), 2010. - 242 с.

7. Загородня Л.П. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л.П. Загородня, С.А. Тітаренко. - Суми: Університетська книга, 2010. - 317 с.

8. Курлянд З.Н. Педагогіка: Навчальний посібник / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк, О.М. Яцій та ін. - Х.: ТОВ «Одісей», 2003.

9. Лещенко М.П. Щастя дитини - єдине щастя на землі: До проблеми педагогічної майстерності: навч.-метод, по-сіб.: у 2-х ч. / М.П. Лещенко. - К.: АСМІ, 2013. - Ч. 1.

10. Лисенко Н.В. Педагогіка українського дошкілля: у 2 ч. : навч. посіб. / Н.В. Лисенко, Н.Р. Кирста. - К.: Вища школа, 2006. - Ч. 1. - 302 с.

11. Пихтіна Н.П. Основи педагогічної техніки: навч. посібник / Н. П. Пихтіна. - Рек. МОН. - К.: ЦУЛ, 2013. - 316 с.

12. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність / В.В. Химинець. - Тернопіль: Мандрівець, 2009. - 360 с.

13. Цимбалюк І.М. Психологія спілкування: Навчальний посібник /

14. М. Цимбалюк. - К.: ВД «Професіонал», 2004. - 304 с.

15. Шквир О.Л. Основи педагогічної майстерності. Навчальний посібник для

студентів педагогічних інститутів / О.Л. Шквир, О.А. Пшенічкіова. - Хмельницький: ХГПІ, 2006.

16. Щербань П.М. Прикладна педагогіка: Навчально-методичний посібник / П.М. Щербань. -К.: Вищ. шк., 2002. - 215 с.

Інформаційні ресурси

1. Журнал «Педагогічний пошук». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://vipro.org.ua/index.php?pagename=pedposhyk>
2. Закон України «Про вищу освіту». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/stru>
3. Закон України «Про загальну середню освіту». [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14>
4. Закон України «Про освіту». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
5. Коменський Я.А. Велика дидактика. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://shkola30.livejournal.com/63009.html>
6. Методичний портал. - Режим доступу: <http://metodportal.com/>
7. Навчальні матеріали онлайн. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://pidruchniki.ws/pedagogika/>

4.Засоби діагностики успішності навчання: індивідуальне і фронтальне опитування, оцінювання письмових завдань, дидактичне тестування, перевірка групових творчих завдань.

5. Форма контролю: залік.